

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับลักษณะการทำงานของผู้ที่สมัครแล้ว

ในบทที่แล้วได้ทำการศึกษาดังอัตราการเข้าร่วมแรงงานของผู้สมัคร โดยนำเอาปัจจัยต่าง ๆ มาวิเคราะห์ เพื่อความมีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการที่ผู้สมัครสมัครแล้ว จะเข้าร่วมในการทำงานเชิงเศรษฐกิจหรือไม่ มากน้อย แตกต่างกันไปเพียงใด ในบทนี้จะได้ศึกษาดังลักษณะการทำงานของผู้สมัคร เพื่อว่าผู้สมัครที่ทำงานนั้น มีลักษณะอาชีพอย่างไรบ้าง และการที่ผู้สมัครมีประเภทของอาชีพแตกต่างกันไปนั้น สืบเนื่องมาจากสาเหตุหรือปัจจัยสำคัญอะไรบ้าง ในการนี้จะได้นำเอาผู้สมัครที่ไม่ได้ทำงานเชิงเศรษฐกิจ มาศึกษาเปรียบเทียบกับผู้ที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจด้วย

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ อาจมีผลต่อลักษณะการทำงานของผู้ที่สมัครแล้วได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ย่อมจะประกอบอาชีพที่ดี มีเกียรติ และรายได้สูง อาชีพเหล่านั้นส่วนมากเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถสูง และโดยการศึกษาในระดับสูงด้วย ส่วนผู้ที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี งานอาชีพที่ทำงานส่วนมากก็จะเป็นงานประเภทที่ต้องใช้แรงงาน ไม่ต้องการความรู้ความสามารถจากการศึกษาเล่าเรียนมากนัก ฉะนั้นส่วนใหญ่แล้วรายได้หรือค่าจ้าง จากงานอาชีพลักษณะดังกล่าวจึงไม่สูงนัก

1. อาชีพของสามี เนื่องจากข้อจำกัดทางข้อมูล ในการศึกษารังนี้จึงไม่สามารถสร้างตัวแปรที่แสดงถึง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวว่า สูง ปานกลาง

หรือค่าใด แต่ได้ใช้อาชีพของหัวหน้าครอบครัวเป็นตัวแปร ซึ่งสามารถบอกถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวได้บ้าง แมว่าจะไม่สามารถบอกได้แน่นอนก็ตาม จากการศึกษาของ กรรณิการ์ อักษรกุล พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ หรือปานกลาง ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็นพนักงานขาย ช่างฝีมือและพนักงานขนส่ง ส่วนผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างดี ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็น พนักงานขาย ช่างฝีมือ และบริการ ส่วนผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ส่วนใหญ่จะมีอาชีพ เป็นนักวิชาชีพและบริหาร ทหาร และข้าราชการ¹

การศึกษาครั้งนี้พบว่า สตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพคานค้าย ซึ่งมีร้อยละ 13.6 รองลงไปคือ ช่างฝีมือและกรรมกร ร้อยละ 8.1 อาชีพคานวิชาชีพ ร้อยละ 7.2 ส่วนอาชีพบริการ มีอัตราการยดะค่าที่สุด คือ ร้อยละ 6.3 รวมแล้วสตรีที่สมรสแล้วในเขตกรุงเทพมหานคร ทำงานเชิงเศรษฐกิจ ร้อยละ 35.6 ส่วนพวกที่ไม่ได้ทำงาน มีร้อยละ 64.4 (ดูตารางที่ 22) เมื่อนำเอาอาชีพของสามีมาพิจารณาควย เพื่อควว่า อาชีพของสามีจะส่งผลถึงลักษณะการทำงานของภรรยาอย่างไรบ้าง พบว่า สามีที่ประกอบอาชีพคานวิชาชีพซึ่งดีควว่าเป็นอาชีพที่มีรายไดคสูง สตรีส่วนใหญจะประกอบอาชีพคานวิชาชีพเช่นเดียวกับสามี คือ ร้อยละ 18.3 ส่วนอาชีพอื่น ๆ มีอัตราการยดะไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ คายขาย ร้อยละ 5.2 ช่างและกรรมกร ร้อยละ 5.4 บริการ ร้อยละ 3.4 และสตรีที่ไม่ทำงาน มีร้อยละ 67.7

¹กรรณิการ์ อักษรกุล, "คัชนัที่ใช่วัคฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในเขตเมืองของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2515), หนา 94.

สตรีที่มีประกอบอาชีพด้านค้าขาย พบว่า สตรีจะประกอบอาชีพด้านค้าขาย ควบคู่ถึงร้อยละ 36.0 รองลงมาได้แก่ช่างและกรรมกร ร้อยละ 5.2 วิชาชีพ ร้อยละ 2.0 และบริการ ร้อยละ 1.7 ส่วนสตรีที่ไม่ได้ทำงาน มีร้อยละ 54.4 ซึ่งค่าที่สุด สำหรับสตรีที่มีประกอบอาชีพด้านการขนส่งนั้น ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ บริการและค้าขาย ซึ่งมีร้อยละใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 11.2 และ 10.2 ตามลำดับ ช่างและกรรมกร ร้อยละ 5.1 วิชาชีพ ร้อยละ 2.0 และไม่ได้ทำงานสูงที่สุด คือ ร้อยละ 71.4 ขณะเดียวกันในกลุ่มสตรีที่มีประกอบอาชีพด้านช่างและกรรมกร ซึ่งจัดว่ามีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกับอาชีพด้านการขนส่งนั้น สตรีจะ ประกอบอาชีพประเภทเดียวกันกับสามีมากที่สุด คือ ร้อยละ 17.0 รองลงไปคือ ค้าขาย ร้อยละ 8.1 บริการ ร้อยละ 4.5 และค่าที่สุด วิชาชีพ ร้อยละ 0.8 และ ไม่ได้ทำงาน ร้อยละ 69.6 ส่วนสตรีที่มีประกอบอาชีพด้านบริการนั้น ก็พบว่าสตรี จะประกอบอาชีพบริการควบคู่ที่สุด คือ ร้อยละ 21.0 รองลงมาคือ ค้าขาย ช่าง และกรรมกร และวิชาชีพ เท่ากับร้อยละ 6.1, 3.5, และ 3.1 ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าอาชีพของสามี มีความสัมพันธ์กับอาชีพของภรรยา กล่าวคือ ภรรยา มักจะมีอาชีพ เช่นเดียวกับสามี หรืออีกนัยหนึ่ง ลักษณะการทำงานของสามีมีผล ต่อลักษณะการทำงานของสตรี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ระพีพรรณ หนูพานิช¹ ที่พบว่า ในเขตเมืองสามีที่ประกอบอาชีพค้าขายและบริการ สตรีจะประกอบอาชีพเกี่ยว กันด้วย มีร้อยละสูงสุด คือ 48.6 รองลงไปคือกลุ่มวิชาชีพ ร้อยละ 29.6¹

¹ระพีพรรณ หนูพานิช, "การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของ สตรีไทยในเขตเมืองและชนบท" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 39.

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า สตรีกลุ่มที่สามีประกอบอาชีพค้าขาย สตรีจะประกอบอาชีพเดียวกันควมมีอัตรารอยละสูงที่สุด โดยสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า อาชีพคานคานขายนั้น ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นธุรกิจครอบครัว สมาชิกของครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งภรรยาจึงสามารถเข้าร่วมในธุรกิจนั้นได้ โดยช่วยทำไ้คงาย ซึ่งไม่ตองอาศัยความรู้ความสามารถสูงนัก ตรงข้ามกับกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ซึ่งลักษณะของงานส่วนใหญ่เป็นงานนอกบ้าน งานบางอย่างก็ตองการระดับฝีมือสูง จึงเป็นการยากที่สตรีจะเขาไปรวมงานประเภทเดียวกับสามีได้

สรุปได้ว่า อาชีพของสามีซึ่งแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น ส่งผลถึงลักษณะการทำงานของสตรีด้วย สตรีที่สามีประกอบอาชีพใด ๆ ก็ตาม สตรีมีแนวโน้มจะประกอบอาชีพประเภทเดียวกันด้วย โดยพบความแตกต่างกับกลุ่มอาชีพอื่น ๆ อย่างเด่นชัด

ตารางที่ 22 อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามอาชีพของสามี

อาชีพของสามี	ลักษณะการทำงานของสตรี						รวม
	วิชาชีพ	ค้าขาย	ช่าง/กรรมกร	บริการ	อื่นๆ	ไม่ทำงาน	
วิชาชีพ	18.3	5.2	5.4	3.4	-	67.7	100.0(488)
ค้าขาย	2.0	36.0	5.2	1.7	-	54.9	100.0(344)
ขนส่ง	2.0	10.2	5.1	11.2	-	71.4	100.0(88)
ช่าง/กรรมกร	0.8	8.0	16.9	4.4	0.8	69.1	100.0(362)
บริการ	3.1	6.1	3.5	21.0	0.4	66.1	100.0(230)
อื่นๆ, ไม่ทราบ	-	*ก	-	*ก	*ก	-	*ก (5)
ไม่ทำงานทำ	8.0	17.2	11.7	4.9	1.2	57.1	100.0(163)
รวม	7.2 (123)	13.6 (232)	8.1 (138)	6.3 (107)	0.4 (6)	64.4 (1094)	100.0 (1700)

* ขนาดตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย

2. การศึกษาของสตรี

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า การศึกษานั้นนับเป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะส่งผลถึงการทำงานของคนโดยตรง ทั้งในแง่ของอัตราการเข้าร่วมแรงงานและในแง่ของลักษณะของงานที่ทำ ด้วยเหตุว่าการศึกษานั้นไม่ว่าบุคคลจะได้รับจากทั้งในระบบโรงเรียนหรือนอกระบบโรงเรียนก็ตาม เป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลตลอดไปและถ้าได้ทำงานที่ตรงกับสิ่งที่ได้ศึกษามาแล้ว เมื่อเวลาผ่านไปประสบการณ์ก็จะเพิ่มพูนมากขึ้นตลอดเวลา ในแง่ของทุนมนุษย์ ยิ่งประสบการณ์มาก บุคคลก็ยิ่งมีโอกาสทำงานที่มีรายได้สูงขึ้นด้วย ส่วนผู้ที่มีการศึกษาน้อย และขาดประสบการณ์ โอกาสที่จะได้ทำงานที่มีรายได้สูงย่อมน้อยกว่า และงานที่ทำส่วนมากเป็นงานประเภทใช้แรงงาน ไร้ฝีมือ

การศึกษาเป็นเครื่องชี้ถึงลักษณะงานที่บุคคลทำได้คือพอสมควร เพราะงานบางอย่างต้องอาศัยการศึกษาอบรมโดยเฉพาะ จึงจะทำให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานในอาชีพนั้น ๆ ได้ แต่งานบางอย่างนั้น บุคคลต่าง ๆ ก็สามารถทำได้โดยไม่จำกัดระดับการศึกษา งานประเภทนี้ส่วนมากจะเป็นงานประเภทใช้แรงงาน หรือไร้ฝีมือ จากการศึกษาในประเทศไทย พบว่า สตรีที่สมรสแล้วในเขตเมืองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาขึ้นไป ร้อยละ 39.4 ประกอบอาชีพประเภทวิชาชีพ ส่วนสตรีที่ไม่ได้รับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 40.4 ประกอบอาชีพประเภทค้าขายและบริการ¹

ในการศึกษารังนี้ จากตารางที่ 23 ปรากฏว่า กลุ่มสตรีที่ไม่ได้รับการศึกษาประกอบอาชีพประเภทค้าขายสูงสุดที่สุด คือ ร้อยละ 18.9 รองลงมาคืออาชีพประเภทช่างและกรรมกร ร้อยละ 11.4 และบริการ ร้อยละ 6.3 ส่วนสตรีที่ไม่ได้ทำงานนั้น มีร้อยละ 61.9 สตรีที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาขึ้นไป ก็ยังประกอบอาชีพ

¹ระพีพรธ อนุพานิช, "การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของสตรีไทยในเขตเมืองและชนบท" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 46.

กานค้าขายสูงที่สุด คือ ร้อยละ 13.0 ส่วนอาชีพบริการกับช่างและกรรมกร มีอัตราส่วน
 ร้อยใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 7.1 และ 7.0 ตามลำดับ สตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยม
 ศึกษา ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประเภทวิชาชีพ คือ ร้อยละ 29.6 ประกอบอาชีพ
 ประเภทค้าขาย เพียงร้อยละ 8.2 ส่วนสตรีที่ไม่ได้ทำงาน มีร้อยละ 53.5 และสตรี
 ที่มีการศึกษาระดับวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยนั้น เกือบทั้งหมดประกอบอาชีพประเภทวิชา
 ชีพ คือ ร้อยละ 96.6 นอกจากนั้นเป็นผู้ที่ไม่ได้ทำงาน คือ ร้อยละ 3.4 เท่านั้น
 แสดงให้เห็นว่า การศึกษานั้นมีผลต่อลักษณะงานที่ทำโดยตรง งานด้านการค้าขาย
 เป็นงานที่ไม่ต้องอาศัยระดับการศึกษาที่สูงนัก ประสบการณ์เพียงเล็กน้อยกับเงินทุนสัก
 จำนวนหนึ่ง ก็สามารถประกอบอาชีพด้านนี้ได้ ประกอบกับลักษณะการค้าขายนั้น
 ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจภายในครอบครัว สตรีจึงสามารถประกอบอาชีพประเภทนี้ได้โดย
 สะดวก

อาชีพประเภทที่ต้องการความรู้ความสามารถสูง ได้แก่ นักวิชาชีพ
 นักบริหาร และเสมียนพนักงาน จะเห็นว่าอาชีพประเภทดังกล่าว ร้อยละของการทำงาน
 ด้านนี้สูงขึ้นตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จากร้อยละ 1.6 สำหรับผู้ไม่ได้รับการศึกษา
 ในระบบโรงเรียน จนถึงร้อยละ 96.6 สำหรับสตรีที่มีการศึกษาระดับวิทยาลัยหรือ
 มหาวิทยาลัย ส่วนอาชีพด้านช่างและกรรมกร และบริการนั้น มีแบบแผนคล้าย ๆ กัน
 กับการค้า กล่าวคือ ร้อยละของผู้ทำงานด้านนี้ จะลดลงเมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้น

อาจสรุปได้ว่า ระดับการศึกษานั้นส่งผลถึงลักษณะของอาชีพของสตรีโดย
 ตรงสตรีที่ประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ จะมีการศึกษาสูงกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพด้านอื่น ๆ
 ร้อยละของสตรีที่ประกอบอาชีพด้านวิชาชีพจะสูงขึ้นตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ส่วน
 สตรีที่ประกอบอาชีพประเภทค้าขาย ช่างและกรรมกร และบริการ นั้น ร้อยละของผู้
 ประกอบอาชีพดังกล่าวจะลดลง เมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้น

ตารางที่ 23 อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรี

ระดับการศึกษา ของสตรี	ลักษณะการทำงานของสตรี						รวม
	วิชาชีพ	ค้าขาย	ช่าง/กรรมกร	บริการ	อื่นๆ	ไม่ทำงาน	
ไม่ได้รับการศึกษา	1.6	18.9	11.4	6.3	-	61.9	100.0(493)
ประถมศึกษา	2.9	13.0	7.0	7.1	0.4	69.8	100.0(696)
มัธยมศึกษา	29.6	8.2	5.1	3.0	1.0	53.5	100.0(198)
อุดมศึกษา	96.6	-	-	-	-	3.4	100.0(29)
ไม่ทราบ	3.6	9.3	11.9	8.3	-	67.9	100.0(84)
รวม	7.2 (123)	13.6 (232)	8.1 (138)	6.3 (107)	0.4 (6)	64.4 (1094)	100.0 (1700)

3. ถิ่นที่่เกิดและระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานของสตรี

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองที่มีลักษณะที่เรียกว่า "เมืองเอก" (Primate city) คือใหญ่กว่าเมืองขนาดรอง ๆ ลงไปอย่างมาก เป็นที่รวมของทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และการค้า การศึกษาสาธารณสุข และการรวบรวมแรงงานที่สำคัญของประเทศ¹ ซึ่งช่วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นแรงดึงดูดให้ประชากรจากส่วนต่าง ๆ ของประเทศอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก สาเหตุสำคัญในการย้ายถิ่นของประชากรดังกล่าว ก็ช่วยเหตุผลด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ และช่วยเหตุที่กรุงเทพมหานคร เป็น ตลาดแรงงานที่สำคัญของประเทศ จึงมีผู้อพยพเข้ามาเพื่อการทำงานกันมาก ทั้งที่มิงานทำอยู่แล้วแต่ต้องการเปลี่ยนงาน และผู้ที่ยังไม่มีงานทำซึ่งต้องการเข้ามาหา งานทำ

สตรีจำนวนไม่น้อยที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งที่เข้ามาเพื่อการทำงานและติดตามครอบครัวเข้ามา จากผลของการศึกษาถึงลักษณะโดยทั่วไปของข้อมูลในบทที่ 2 พบว่า สตรีที่ตกเป็นควายเป็นจำนวน 1700 คนนั้น มีถิ่นที่เกิดในกรุงเทพมหานครเพียง ร้อยละ 41.5 เท่านั้น นอกจากนั้นเป็นผู้มีถิ่นที่เกิดในส่วนอื่น ๆ ของประเทศ รวมทั้งในต่างประเทศด้วย

จากการศึกษาในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2513 พบว่า สตรีที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจในเขตกรุงเทพมหานครที่ไม่เคยย้ายถิ่นในระยะเวลา 5 ปี ก่อนหน้านั้น ประมาณ 1 ใน 3 ประกอบอาชีพค้าขาย ทรงกันขาม สตรีที่ย้ายถิ่นในระยะเวลา 5 ปี ก่อนหน้านั้น พวกที่ย้ายถิ่นมาจากเขตเมืองอื่น ๆ พบว่า มีเพียงร้อยละ 15 ของสตรีที่

---

¹นิพนธ์ เทพวัลย์, ประชากรศาสตร์ (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 182.

ทำงาน ประกอบอาชีพประเภทค้าขาย และเพียงร้อยละ 11 เท่านั้นที่ย้ายถิ่นจากเขต
ชนบท ประกอบอาชีพค้าขาย¹

จากตารางที่ 24 โคนำเอาถิ่นที่เกิดของสตรีเข้ามาพิจารณาพบว่า ทำให้
เกิดความแตกต่างกันในค่านลักษณะอาชีพของสตรีมากน้อยเพียงใด พบว่า โดยทั่วไป
สตรีประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุด โดยสตรีที่เกิดในภาคกลางประกอบอาชีพค้า
ขายมากที่สุด คือ ร้อยละ 17.1 รองลงมาคือสตรีที่เกิดในประเทศจีน กรุงเทพมหานคร
และภาคเหนือ มีสตรีที่ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 15.7, 13.2 และ 12.3 ตาม
ลำดับ ส่วนสตรีที่เกิดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลับไม่ค่อยมีความแตกต่างกันใน
ลักษณะอาชีพมากนัก และสตรีที่เกิดในภาคใต้พบว่ามีประกอบอาชีพค้าขายสูง
ที่สุด คือ ร้อยละ 23.3 ซึ่งแตกต่างจากอาชีพค้าขาย ซึ่งมีร้อยละรองลงไปมาก คือ
เพียงร้อยละ 6.7 เท่านั้น

การที่สตรีที่สมรสแล้วในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่ว่าจะเกิดในภาคใดของ
ประเทศ ส่วนใหญ่แล้วจะประกอบอาชีพค้าขาย อาจเป็นเพราะว่า ในเขตกรุงเทพ
มหานคร อาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่มีสัดส่วนสูงที่สุดก็เป็นได้ การที่สตรีที่เกิดในภาคใต้
มีร้อยละของการประกอบอาชีพค้าขายสูงที่สุดนั้น อาจเป็นเพราะว่า ประชากรใน
ภาคนี้มีการย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครน้อยที่สุด ที่เข้ามาอยู่ส่วนใหญ่จะ
เป็นการเข้ามาศึกษาในระดับสูง ๆ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็ตั้งหลักแหล่งอยู่ในเขต
กรุงเทพมหานครนี้เลย ทำให้การประกอบอาชีพค้าขายสูง

สรุปได้ว่า อาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่สำคัญของสตรีที่อยู่ในเขตกรุงเทพ
มหานคร ไม่ว่าจะสตรีนั้นจะมีถิ่นที่เกิดอยู่ในภาคใดของประเทศ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ
ค้าขาย มีสัดส่วนสูงที่สุด

¹Sidney Goldstein, Visid Prachaubmoh and Alice Goldstein,
Urban - Rural Migration Differentials in Thailand Research
Report No.12 (Bangkok: Institute of Population Studies,
Chulalongkorn University, 1974), p. 24.

ตารางที่ 24 อัตราส่วนรอยลักษณะการทำงานของสตรีที่สมัครแล้ว จำแนกตามถิ่นที่
เกิดของสตรี

ถิ่นที่เกิด ของสตรี	ลักษณะการทำงานของสตรี						รวม
	วิชาชีพ	ค้าขาย	ช่าง/กรรมกร	บริการ	อื่น ๆ	ไม่ทำงาน	
ภาคกลาง	5.2	17.1	7.8	6.8	0.4	62.7	100.0(493)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5.6	2.4	4.8	3.2	-	84.1	100.0(126)
ภาคเหนือ	7.4	12.3	8.6	3.7	-	67.9	100.0(81)
ภาคใต้	23.3	6.7	3.3	3.3	-	63.3	100.0(30)
กรุงเทพมหานคร	9.8	13.2	9.2	7.1	0.6	60.2	100.0(706)
ประเทศจีน	3.0	15.7	8.1	6.4	-	66.9	100.0(236)
ประเทศอื่นๆ/ ไม่ทราบ	4.3	8.7	4.3	-	-	82.6	100.0(23)
รวม	7.2 (123)	13.6 (323)	8.1 (138)	6.3 (107)	0.4 (6)	64.4 (1094)	100.0 (1700)

ระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานของบุคคล อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ลักษณะการทำงานในแต่ละประเภทอาชีพของสตรีแตกต่างกัน ในตารางที่ 25 จึงได้นำเอาระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร เข้ามาศึกษาเพื่อพิจารณาลักษณะการทำงานของสตรีที่สมรสแล้ว ซึ่งพบว่าสตรีที่ประกอบอาชีพด้านการค้า จะมีอัตราส่วนร้อยละสูงสุดเกือบทุกช่วงของระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน โดยพบว่า สตรีที่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานน้อยที่สุดคือ 0-1 ปี ประกอบอาชีพประเภทวิชาชีพสูงที่สุด คือ ร้อยละ 10.3 รองลงไปคือ กลุ่มอาชีพค้าขาย มีร้อยละ 8.3 แต่เมื่อระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานเกินกว่า 2 ปีแล้ว พบว่าร้อยละของสตรีที่ประกอบอาชีพด้านการค้าขายสูงที่สุด และมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้นตามระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐาน โดยพบว่าเมื่อระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานเกินกว่า 20 ปีแล้ว ร้อยละของสตรีที่ประกอบอาชีพด้านการค้าขายจะสูงที่สุด คือ ร้อยละ 14.8 ส่วนอาชีพคานช่างและกรรมกรนั้น ร้อยละการทำงานของสตรีจะไม่ค่อยแตกต่างกันมากนัก เมื่อระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานต่างกัน กล่าวคือ ร้อยละของสตรีที่ทำงานคานช่างสูงที่สุดเพียง 9.2 เมื่อระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานเกินกว่า 20 ปี และต่ำสุดเพียงร้อยละ 6.0 ในขณะที่ระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานเท่ากับ 2-3 ปี

พบว่าระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานในเขตกรุงเทพมหานครต่างกัน ทำให้อัตราส่วนร้อยละการทำงานในแต่ละประเภทอาชีพแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพด้านการค้า ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าอาชีพด้านการค้าส่วนใหญ่แล้วต้องมีทุนมากพอสมควร เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ใหม่ ๆ จึงอาจจะยังไม่สามารถประกอบอาชีพคานนี้ได้ จึงต้องทำงานคานอื่น ๆ ไปก่อน เมื่อมีเงินทุนพอสมควรแล้วจึงสามารถประกอบอาชีพคานนี้ได้ ส่วนงานคานอื่น ๆ ความแตกต่างมีไม่มาก อาจเป็นเพราะว่างานลักษณะอื่น ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นงานที่มีสภาพเป็นลูกจ้างในกิจการของผู้อื่น การเข้าทำงานหรือออกจากงานประเภทนี้ จึงสามารถทำได้ง่ายเป็นผลให้แบบแผนของการทำงานคานอื่น ๆ ไม่เด่นชัดนัก

สรุปได้ว่า ระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการทำงานของสตรีพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานคานการค้า

ตารางที่ 25 อัตราส่วนร้อยละการทำงานของผู้ที่สมัครแล้ว จำแนกตาม
ระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐาน

ระยะเวลาของ การตั้งถิ่นฐาน	ลักษณะการทำงานของผู้						รวม
	วิชาชีพ	ค้าขาย	ช่าง/กรรมกร	บริการ	อื่น ๆ	ไม่ทำงาน	
0 - 1 ปี	10.3	8.3	7.2	2.1	1.0	71.1	100.0(97)
2 - 3 ปี	4.0	12.0	6.0	9.0	2.0	67.0	100.0(100)
4 - 9 ปี	7.3	12.0	6.6	6.3	-	67.7	100.0(316)
10 - 19 ปี	5.9	14.4	8.0	5.7	0.5	65.5	100.0(423)
20 + ปี	8.0	14.8	9.2	6.8	0.1	61.1	100.0(764)
รวม	7.2 (123)	13.6 (232)	8.1 (138)	6.3 (107)	0.4 (6)	64.4 (1094)	100.0 (1700)

4. สถานภาพการทำงาน

เพื่อให้เห็นลักษณะการทำงานของสตรี เติบโตยิ่งขึ้น จึงได้นำเอาสถานภาพการทำงานของสตรีมาพิจารณาด้วย โดยการแบ่งสถานภาพการทำงานของสตรีเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มนายจ้างและผู้ประกอบการส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง กลุ่มลูกจ้างซึ่งรวมทั้งลูกจ้างรัฐบาลและลูกจ้างเอกชน และกลุ่มที่ช่วยธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีรับจ้าง

จากการศึกษาของ ระพีพรรณ หนูพานิช ก็พบว่า สตรีในเขตเมืองของประเทศไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายนั้น มีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้างถึงร้อยละ 49.1 ส่วนสตรีที่ประกอบอาชีพค้าขายและบริการนั้น ร้อยละ 76.5 เป็นผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวและนายจ้าง¹ ในการศึกษาครั้งนี้ (ตารางที่ 26) พบว่า สตรีที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจนั้น อาชีพค้าขาย เป็นอาชีพที่มีสถานภาพการทำงานเป็นผู้ช่วยธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีรับจ้างมากที่สุด คือร้อยละ 61.4 รองลงมาได้แก่กลุ่มที่มีสถานภาพการทำงานเป็นนายจ้างและผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง มีร้อยละ 58.4 ส่วนสตรีที่มีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้างนั้น ร้อยละของผู้ประกอบอาชีพค้าขายสูงสุดที่สุด คือร้อยละ 46.4 รองลงมา คือประกอบอาชีพค้าขายและกรรมกร ร้อยละ 27.4 และบริการ ร้อยละ 14.7

จะเห็นได้ชัดเจนาว่า อาชีพค้าขาย ซึ่งเป็นอาชีพที่สำคัญของสตรีในเขตกรุงเทพมหานครนั้น ส่วนใหญ่แล้วสตรีจะเป็นผู้ช่วยธุรกิจส่วนตัวหรือเป็นนายจ้างและเจ้าของกิจการเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงว่า กิจการคานค้าขายนั้นส่วนใหญ่เป็นกิจการระดับครอบครัว สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีซึ่งเป็นภรรยา

---

¹ระพีพรรณ หนูพานิช, "การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของสตรีไทยในเขตเมืองและชนบท" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 48.

ของหัวหน้าครัวเรือน สามารถช่วยทำงานในกิจการนั้นได้โดยสะดวก โดยไม่ต้องมี
 ภาระในคานตาง ๆ มากนัก เช่น การมีบุตรก็ไม่เป็นอุปสรรค ทั้งยังไม่ต้องใจวุฒิ
 จากการศึกษาระดับสูง ส่วนสตรีที่มีสถานภาพในการทำงานเป็นลูกจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่
 ต้องออกทำงานนอกบ้านนั้น สตรีจะประกอบอาชีพด้านวิชาชีพสูงที่สุด และเป็นอาชีพ
 ที่ต้องการการศึกษาในระดับสูง ลูกจ้างในที่นี้ รวมทั้งลูกจ้างเอกชนและลูกจ้างรัฐบาล
 หรือบรรดาข้าราชการต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการทำงานในสังคมอุตสาหกรรม
 มีการจัดตั้งระบบการทำงานอย่างมีแบบแผนเด่นชัด ไม่เหมือนกับงานคานค้ายซึ่ง
 เป็นงานในระดับครอบครัว เป็นที่น่าสังเกตว่า สตรีที่มีสถานภาพในการทำงานเป็น
 ลูกจ้างนั้น ประมาณ 1 ใน 4 ประกอบอาชีพคานค้ายและกรรมกร ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น
 ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งกิจการประเภทนี้กำลังมีความเจริญเติบโต
 อย่างมากในประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีโรงงานอุตสาหกรรม
 อยู่มาก

อาจสรุปได้ว่า ลักษณะการทำงานของสตรีนั้น เมื่อนำเอาสถานภาพการทำงาน
 ของสตรีมาพิจารณาด้วย จะเห็นได้ชัดเจนว่า สตรีที่ประกอบอาชีพคานค้ายและ
 บริการนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นงานระดับครอบครัว ซึ่งสตรีมีฐานะเป็นนายจ้างและผู้ช่วย
 ธุรกิจในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ส่วนอาชีพประเภทวิชาชีพนั้น สตรีส่วนใหญ่ มีฐานะ
 เป็นลูกจ้าง โดยต้องออกไปทำงานนอกบ้านซึ่งเป็นลักษณะของงานในสังคมอุตสาหกรรม

ตารางที่ 26 อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีที่สมัครแล้ว จำแนกตามสถานภาพการทำงาน

สถานภาพการทำงาน	ลักษณะการทำงานของสตรี						รวม
	วิชาชีพ	ค้าขาย	ช่าง/กรรมกร	บริการ	อื่น ๆ	ไม่ทำงาน	
นายจ้างและ ผู้ประกอบการ	2.1	58.4	20.0	17.9	1.1	0.5	100.0(190)
ธุรกิจส่วนตัว							
ลูกจ้าง	46.4	9.1	27.4	14.7	1.6	0.8	100.0(252)
ช่วยธุรกิจ ในครอบครัว	-	61.4	18.4	20.3	-	-	100.0(158)
ไม่ทราบ	22.2	11.1	22.1	44.4	-	-	100.0(9)
ไม่ทำงาน	-	-	-	-	-	100.0	100.0(1091)
รวม	7.2 (123)	13.6 (323)	8.1 (138)	6.3 (107)	0.4 (6)	64.4 (1094)	100.0 (1700)

ปัจจัยคานประชากร

ปัจจัยคานประชากรอันใดแก่ อายุของสตรี อายุของบุตร และจำนวนบุตร อาจมีผลต่อลักษณะการทำงานของสตรีได้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัจจัยคานเศรษฐกิจหรือสังคม เช่น ในประเทศไทย ระพีพรรณ หนุพานิช พบว่า สตรีในเขตเมืองส่วนใหญ่ จะประกอบอาชีพคานคานขายและบริการ โดยพบวาระยะของผู้ที่ประกอบอาชีพดังกล่าว จะสูงขึ้นตามวัยที่สูงขึ้น ส่วนสตรีกลุ่มอายุน้อย ๆ มักประกอบอาชีพทางคานอื่น ๆ เช่น คานวิชาชีพ และอาชีพทางคานที่โชแรงงาน¹

จากการศึกษาครั้งนี้ (ตารางที่ 27) พบว่า อายุของสตรีทำให้ลักษณะอาชีพของสตรีมีความแตกต่างกันพอสมควร อย่างไรก็ตาม สตรีกลุ่มอายุน้อยที่สุด คือ 15 - 24 ปี ยังพบว่าประกอบอาชีพคานคานขายสูงสุด คือ ร้อยละ 6.5 ซึ่งใกล้เคียงกับกลุ่มอาชีพบริการ คือ ร้อยละ 5.9 ส่วนอาชีพคานวิชาชีพมีน้อยที่สุด คือ เพียงร้อยละ 1.2 เท่านั้น แต่เมื่ออายุของสตรีสูงขึ้นเป็น 25 - 34 ปี ความแตกต่างกลับลดน้อยลง กล่าวคือ สตรีที่ประกอบอาชีพคานวิชาชีพเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 9.7 ซึ่งสูงที่สุด รองลงไปคืออาชีพคานคานขาย ร้อยละ 9.5 ส่วนอาชีพคานช่างและกรรมกร และกลุ่มบริการมีร้อยละรองลงมาตามลำดับ เมื่ออายุของสตรีสูงขึ้นเป็น 35 - 44 ปี ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่มีอัตราการเข้าร่วมแรงงานสูงสุด พบว่า อาชีพทางคานคานขายกลับมีร้อยละสูงที่สุดคือ ร้อยละ 17.7 ซึ่งแตกต่างจากอันคานรองลงมา คือ ช่างและกรรมกรมากซึ่งมีเพียง ร้อยละ 9.3 ส่วนอาชีพคานวิชาชีพนั้น มีเพียงร้อยละ 8.0 ในกลุ่มอายุสูงที่สุด คือ 45 - 60 ปี ซึ่งเป็นวัยที่สตรีบางส่วนจะหยุดทำงานแล้ว เนื่องจากอายุมากแล้วภาวะร่างกายอาจไม่อำนวยให้ทำงานได้เต็มที่ แต่กลุ่มอาชีพที่ยังมีร้อยละของการ

¹ระพีพรรณ หนุพานิช, "การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของสตรีไทยในเขตเมืองและชนบท" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 68.

ตารางที่ 27 อัตราส่วนร้อยละการทํางานของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามอายุ
ของสตรี

อายุของสตรี	ลักษณะการทํางานของสตรี						รวม
	วิชาชีพ	ค้าขาย	ช่าง/กรรมกร	บริการ	อื่น ๆ	ไม่ทํางาน	
15 - 24 ปี	1.2	6.5	4.1	5.9	-	82.4	100.0(170)
25 - 34 ปี	9.7	9.5	8.6	6.0	0.4	65.8	100.0(547)
35 - 44 ปี	8.0	17.7	9.3	6.5	0.7	57.9	100.0(572)
45 - 60 ปี	5.4	16.5	7.5	6.6	-	64.0	100.0(411)
รวม	7.2 (123)	13.6 (232)	8.1 (138)	6.3 (107)	0.4 (6)	64.4 (1094)	100.0 (1700)

ทำงานสูงอยู่คือ กลุ่มอาชีพคหชาติ ซึ่งมีถึงร้อยละ 16.5 ส่วนกลุ่มอาชีพอื่น ๆ มี ร้อยละของการทำงานลดลงอย่างมาก เช่น กลุ่มวิชาชีพลดลงมากที่สุด คือเหลือเพียง ร้อยละ 5.4 เท่านั้น

จากตัวเลขดังกล่าวมาแล้ว ทำให้เห็นถึงลักษณะอาชีพกับอายุของสตรีว่า ในกลุ่มสตรีอายุน้อย ๆ ร้อยละของการประกอบอาชีพคหชาติจะต่ำที่สุด และเมื่อ อายุสูงขึ้นร้อยละของการประกอบอาชีพคหชาติก็จะสูงตามไป ทั้งนี้อาจเป็น เพราะสตรีที่อายุน้อย ๆ เป็นกลุ่มสตรีที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น เมื่อมองโดยทั่วไป แล้ว สตรีเหล่านี้จึงมักประกอบอาชีพคหชาติอื่น ๆ เช่น วิชาชีพ ซึ่งส่วนมากต้องออกทำ งานนอกบ้าน โดยเป็นลูกจ้างในกิจการต่าง ๆ ทั้งของรัฐและของเอกชน สตรีที่ประ กอบอาชีพคหชาติจึงมีน้อยในกลุ่มอายุต่ำ ๆ การที่สตรีในกลุ่มอาชีพดังกล่าว ยังมีร้อยละในการทำงานคหชาติสูงมากแม้ในกลุ่มอายุที่สูงที่สุด ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ ว่า อาชีพคหชาตินั้น ส่วนใหญ่แล้วสตรีมักเป็นเจ้าของกิจการนั้น ๆ อายุจึงไม่เป็น อุปสรรคในการที่จะต้องออกจากงานเหมือนอาชีพอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่สตรีที่ทำงานนั้นมัก จะมีสถานภาพเป็นลูกจ้าง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า อายุทำให้ลักษณะอาชีพของสตรีที่สมรสแล้วแตกต่างกัน อย่างเด่นชัด อาชีพคหชาติและบริการนั้น ร้อยละของการประกอบอาชีพดังกล่าว จะสูงขึ้นตามอายุที่สูงขึ้น ส่วนอาชีพคหชาติวิชาชีพนั้น ได้รับความนิยมมากในกลุ่มอายุ น้อย ๆ เมื่ออายุสูงขึ้นร้อยละของอาชีพดังกล่าวจะลดลง

ในตารางที่ 28 ให้นำเอาจำนวนบุตรที่มีชีวิตของสตรีมาศึกษา เพื่อควา จำนวนบุตรที่มีชีวิตต่างกัน จะทำให้สตรีที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ มีร้อยละของการ ประกอบอาชีพนั้น ๆ แตกต่างกันไปตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตหรือไม่ ผลปรากฏว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิตไม่ไ้ทำให้ร้อยละของสตรีที่ประกอบอาชีพคหชาติแตกต่างกันมาก เท่าใด เช่นเมื่อมีบุตรที่มีชีวิต 1-2 คน สตรีประกอบอาชีพคหชาติ ร้อยละ 23.3 และเมื่อมีบุตรที่มีชีวิต 7 คน หรือสูงกว่า สตรีประกอบอาชีพดังกล่าวร้อยละ 20.3

ตารางที่ 28 อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของผู้ที่สมัครแล้ว จำแนกตามจำนวน
บุตรที่มีชีวิต

จำนวนบุตร ที่มีชีวิต	ลักษณะการทำงานของผู้สมัคร						รวม
	วิชาชีพ	ค้าขาย	ช่าง/กรรมกร	บริการ	อื่น ๆ	ไม่ทำงาน	
ไม่มีบุตร	4.1	5.2	5.8	5.6	-	4.0	4.4(75)
1 - 2 คน	40.7	23.3	20.3	31.8	33.3	25.2	26.1(444)
3 - 4 คน	27.6	19.8	25.1	20.6	50.0	30.4	27.9(474)
5 - 6 คน	9.8	28.4	21.7	20.6	-	19.4	20.1(342)
7 + คน	4.9	20.3	20.3	19.6	-	14.6	15.4(262)
ไม่ทราบ	13.0	3.0	5.8	1.9	16.7	6.3	6.1(103)
รวม	100.0 (123)	100.0 (232)	100.0 (138)	100.0 (107)	100.0 (6)	100.0 (1094)	100.0 (1700)

อันแสดงให้เห็นว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิตไม่ได้เป็นอุปสรรคต่ออาชีพดังกล่าวมากนัก เพราะสตรีที่ประกอบอาชีพค้าขาย มักเป็นเจ้าของกิจการ หรือผู้ช่วยทำธุรกิจของครัวเรือน โดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นกิจการภายในครอบครัว สตรีสามารถมีบุตรได้โดยไม่เป็นอุปสรรคในการที่จะทำงานเท่าใด

ส่วนสตรีที่ประกอบอาชีพคานวิชาชีพนั้น มีแนวโน้มว่าจำนวนบุตรที่มีชีวิตทำให้ร้อยละของผู้ประกอบอาชีพดังกล่าว แตกต่างกัน เช่น สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิต 1-2 คน ประกอบอาชีพคานวิชาชีพร้อยละ 40.7 แต่เมื่อพิจารณาถึงสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิต 5-6 คน ร้อยละของผู้ประกอบอาชีพดังกล่าว ลดเหลือเพียง 9.8 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าอาชีพประเภทนี้ สตรีต้องออกไปทำงานนอกบ้าน โดยมีสถานภาพเป็นลูกจ้างในกิจการของบุคคลอื่น การที่มีบุตรจึงเป็นการสร้างปัญหาในการเลี้ยงดูอย่างมาก สตรีส่วนใหญ่จึงไม่ต้องการมีบุตรมาก อันจะเป็นอุปสรรคในการทำงาน

สรุปได้ว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิต มีอิทธิพลต่อลักษณะอาชีพของสตรีพอสมควร ร้อยละของสตรีที่ประกอบอาชีพคานค้าขายและบริการ จะไม่ปรากฏเห็นชัดเจนว่าแตกต่างกันเมื่อจำนวนบุตรที่มีชีวิตแตกต่างกัน ส่วนอาชีพคานวิชาชีพนั้น ความแตกต่างดังกล่าวจะปรากฏเห็นชัด โดยร้อยละของสตรีที่ประกอบอาชีพดังกล่าวจะลดลง เมื่อจำนวนบุตรที่มีชีวิตเพิ่มสูงขึ้น

ปัจจัยตัวสุดท้ายที่จะนำมาศึกษาในขั้นนี้ คือ อายุของบุตรคนเล็ก ซึ่งยังอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกับสตรี (ตารางที่ 29) โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ อายุ 0-2 ปี, 3-4 ปี, 5-6 ปี, 7-9 ปี และ 10 ปีหรือมากกว่า รวมทั้งสตรีที่ไม่มีบุตร หรือบุตรนั้นไม่ได้อาศัยอยู่กับสตรี โดยเอาอายุของสตรีมาเป็นตัวแปรคุม จากตารางรวมทุกหมวดอายุของสตรี พบว่า ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรคนเล็กอายุน้อยที่สุด คือ 0-2 ปี พบว่าสตรีที่ประกอบอาชีพคานวิชาชีพ มีร้อยละต่ำที่สุด เพียงร้อยละ 4.6 ส่วนสตรีที่ประกอบอาชีพคานค้าขาย มีร้อยละสูงที่สุด คือ 9.5 และสตรีที่ไม่ได้ทำงานมีถึงร้อยละ 73.8 เมื่อพิจารณาจากตารางที่คุมควยอายุของสตรี จะพบความแตกต่างในร้อยละของผู้ประกอบอาชีพคานต่าง ๆ ได้พอสมควร เช่น สตรีในกลุ่มอายุ 25-34 ปี และมีบุตรคนเล็ก

อายุ 0-2 ปี พบว่า ประกอบอาชีพประเภทวิชาชีพ ร้อยละ 7.4 ค้าขาย ร้อยละ 9.0 และช่างและกรรมกร ร้อยละ 6.3 แต่ในช่วงอายุ 35 - 44 ปี และอายุของ บุตรคนเล็กเท่าเดิม ปรากฏว่า สตรีที่ประกอบอาชีพคานวิชาชีพ มีเพียงร้อยละ 1.9 อาชีพค้าขายเพิ่มสูงขึ้นเป็น ร้อยละ 15.0 และอาชีพช่างและกรรมกรเพิ่มเป็นร้อยละ

13.1

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วงอายุ 45 - 60 ปี ไม่พบว่าสตรีที่มีบุตรคนเล็ก อายุ 0-2 ปี ประกอบอาชีพคานวิชาชีพและบริการเลย แต่ร้อยละของผู้ที่ประกอบอาชีพ คานค้าขายและอาชีพช่างและกรรมกร ยังมีสูงถึงร้อยละ 8.3 เท่ากัน ส่วนสตรีที่ไม่ ใ้ทำงาน มีสูงถึงร้อยละ 83.3 อาจอธิบายได้ว่า สตรีที่ประกอบอาชีพคานค้าขายนั้น เป็นอาชีพที่มีลักษณะเป็นธุรกิจภายในครอบครัว เป็นส่วนใหญ่ แม่สตรีจะมีอายุมากแล้ว ก็ยังสามารถทำงานในธุรกิจนั้นได้ โดยไม่มีข้อจำกัดคานอายุ และแม้ว่าสตรีกลุ่มนี้จะ อยู่ในช่วงอายุตอนปลายของวัยเจริญพันธุ์ก็ตาม แต่อาจจะยังมีบุตรอายุน้อย ๆ อยู่ (มีอยู่เพียงรายเดียว) ซึ่งเป็นเพราะอาชีพดังกล่าวไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการมีบุตร และโดยเปรียบเทียบแล้ว จากการวิจัยในประเทศไทยก็มักพบว่า สตรีที่ประกอบอาชีพ คานการค้าขาย เป็นกลุ่มสตรีในเขตเมืองที่มีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ส่วนสตรีที่ประกอบอาชีพคานวิชาชีพนั้น ส่วนใหญ่จะมีสถานภาพในการทำงานเป็น ลูกจ้าง อายุเป็นปัจจัยที่กำหนดว่า ระยะเวลาของการทำงานจะสิ้นสุดเมื่อใด เช่น ลูกจ้างรัฐบาล สามารถทำงานได้จนกระทั่งอายุ 60 ปี อาจมีสตรีบางส่วนที่หยุดทำงาน ก่อนถึงเกณฑ์อายุดังกล่าว อันอาจเป็นผลของสภาวะร่างกายที่เกิดขึ้นเนื่องจากอายุ มาก และความจำเป็นทางคานเศรษฐกิจอาจมีน้อยลง ทำให้สตรีที่ประกอบอาชีพคานนี้ มีร้อยละของการประกอบอาชีพค้า ในช่วงอายุท้าย ๆ

อาจสรุปได้ว่า สตรีที่มีบุตรอายุน้อย ๆ นั้นมักเป็นอุปสรรคในการทำงาน โดยเฉพาะงานคานวิชาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่สตรีต้องออกไปทำงานนอกร้าน ในเกือบทุก กลุ่มอายุของสตรี ร้อยละของสตรีที่ประกอบอาชีพคานค้าขาย ช่างและกรรมกร และ

บริการ มีความแตกต่างกันด้วย ไม่ว่าจะอายุของบุตรคนเล็กจะเท่าใดก็ตาม และโดย
เปรียบเทียบแล้ว อายุของบุตรคนเล็กไม่ได้ทำให้รอยละ ของสตรีที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ
แตกต่างกันมากนัก เพราะสตรีทุกกลุ่มอาชีพย่อมจะมีโอกาสของการมีบุตรอายุน้อย ๆ
เท่ากัน เท่าที่สตรีเหล่านั้นยังอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ และยังคงการมีบุตรอยู่

ตารางที่ 29 อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามอายุ
ของบุตรคนเล็กและอายุของสตรี

อายุของบุตรคน เล็กและอายุ ของสตรี	ลักษณะการทำงานของสตรี						รวม
	วิชาชีพ	ค้าขาย	ช่าง/กรรมกร	บริการ	อื่น ๆ	ไม่ทำงาน	
15-24 ปี							
1-2 ปี	*ก	5.1	2.0	5.1	-	86.9	100.0(99)
3-4 ปี	-	10.0	-	10.0	-	80.0	100.0(10)
ไม่มีบุตร	*ก	8.2	8.2	6.6	-	75.4	100.0(61)
รวม	*ก	6.5	4.1	5.9	-	82.4	100.0
	(2)	(11)	(7)	(10)	-	(140)	(170)
25-34 ปี							
0-2 ปี		7.4	9.0	6.3	4.7	-	72.7 100.0(256)
3-4 ปี		7.2	7.2	8.2	7.2	-	70.1 100.0(97)
5-6 ปี		7.8	10.9	6.3	10.9	*ก	62.5 100.0(64)
7-9 ปี		7.1	-	14.3	9.5	-	69.0 100.0(42)
10ปี/ไม่ มีบุตร		21.6	17.0	14.8	3.4	*ก	42.0 100.0(86)
รวม		9.7	9.5	8.6	6.0	*ก	65.8 100.0
		(53)	(52)	(47)	(33)	(2)	(360) (547)

*ขนาดตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย

ตารางที่ 29 (ต่อ) อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนก
ตามอายุของบุตรคนเล็กและอายุของสตรี

อายุของบุตรคน เล็ก และอายุ ของสตรี	ลักษณะการทำงานของสตรี					รวม	
	วิชาชีพ	ค้าขาย	ช่าง/กรรมกร	บริการ	อื่น ๆ ไม่ทำงาน		
35-44 ปี							
0-2 ปี	1.9	15.0	13.1	6.5	-	63.6	100.0(107)
3-4 ปี	8.3	16.7	6.9	5.6	-	62.5	100.0(72)
5-6 ปี	4.4	16.2	11.8	8.8	-	58.8	100.0(68)
7-9 ปี	11.6	15.2	8.0	7.1	-	58.0	100.0(112)
10+/ไม่ มีบุตร	10.3	21.1	8.0	5.6	* ก	53.1	100.0(215)
	8.0	17.7	9.3	6.5	* ก	57.9	100.0
	(46)	(101)	(53)	(37)	(4)	(331)	(572)
45-60 ปี							
0-2 ปี	-	8.3	8.3	-	-	83.3	100.0(12)
3-4 ปี	9.1	18.2	9.1	-	-	63.6	100.0(11)
5-6 ปี	7.4	11.1	11.1	7.4	-	63.0	100.0(27)
7-9 ปี	5.8	28.8	9.6	1.9	-	53.8	100.0(52)
10+/ไม่ มีบุตร	5.2	15.2	6.8	7.8	-	65.0	100.0(309)
รวม	5.4	16.5	7.5	6.6	-	64.0	100.0
	(22)	(68)	(31)	(27)	-	(263)	(411)

*ขนาดตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย

ตารางที่ 29 (ต่อ) อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนก
ตามอายุของบุตรคนเล็กและอายุของสตรี

อายุของบุตรคน เล็ก และอายุ ของสตรี	ลักษณะการทำงานของสตรี						รวม
	วิชาชีพ	ค้าขาย	ช่าง/กรรมกร	บริการ	อื่น ๆ	ไม่ทำงาน	
รวมทุกอายุของ สตรี							
0-2 ปี	4.6	9.5	7.0	5.1	-	73.8	100.0(474)
3-4 ปี	7.4	11.6	7.4	6.3	-	67.4	100.0(190)
5-6 ปี	6.3	13.2	9.4	9.4	0.6	61.0	100.0(159)
7-9 ปี	9.2	15.5	9.7	6.3	-	59.2	100.0(206)
10+ / ไม่ มีบุตร	8.6	16.7	8.3	6.4	0.7	59.2	100.0(671)
รวม	7.2	13.6	8.1	6.3	0.4	64.4	100.0
	(123)	(232)	(138)	(107)	(6)	(1094)	(1700)